

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Commentaria et disputationes scholastica in Summam D.
Thomae Aquinatis**

Nazarius, Johannes P.

Coloniae, 1621

Tertia Controversia. An verbum in diuinis significet primò & formaliter
relationem ad dicentem, an aliquid absolutum?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82303](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82303)

rat Patet, nec Spiritus S. est enim verbum sapien-
tia genita.

CONTRA tertiam est argumentum Vasq.
quo probantur prima & vitima nostra conclu-
sio.

TERTIA CONTROVERSIA.

An verbum in diuinis significet primò & formaliter
relationem ad dicentem, an aliquid absolutum?

Sententia
Expositior.

VARIA dicta D. Tho. occasionem præbuere
Thomistis, ipsum in oppositas sententias ex
eius verbis contraria sonantibus collectas distra-
hendi. Nam Caiet. hic affirmat D. Tho. in respons.
ad 4. per ea verba: *Nomen verbi principaliter im-
positum est ad significandam relationem ad dicentem*,
retractare quod dixerat in questionibus de veri-
tate, quæst. 4. artic. 5. nimirum, quod verbi
nomen principaliter significat absolutum.
Eandem sententiam sequuntur Vasquez & Ri-
pa.

Zumellus *disputatione secunda* duo dicit. Pri-
mum. Verbum in creaturis, & verbum ut sic, non
significat primò & formaliter relationem, sed
quid absolutum. Secundum verbum ut sic, licet
ex modo significandi non dicat relationem, ta-
men materialiter & in re significata dicit rela-
tionem, ut etiam supra diximus de persona.

Capreol. in 1. dist. 27. q. 2. & Ferrar. in 4. contra
gentes, c. 13. existimant de mente D. Tho. verbum
dicere primò & formaliter absolutum, & con-
notare relationem: & hoc satis esse ut sit verè no-
men personale.

Suarez lib. 9. de mysterio Trinitatis, cap. 3. ait pri-
mò, parum referre sentire, quod respectus ad pro-
ducentem pertineat ad formale significatum
vel ad connotatum; nam quodlibet (inquit) ho-
rum sufficit, ut verbum tantum personaliter di-
catur. Secundò. Considerato vsu vocis videri sal-
tem includere in suo formali significato habitu-
dinem seu denominationem originis, sicut geni-
tum vel prolatum; quo dicto satis apertè senten-
tiam approbat Cai. cum idem sit relatio realis ad
dicentem, quod habitudo originis prolatis ad
proferentem.

CERTVM est in primis, verbum prout in Deo
dicitur, includere relationem realem ad di-
centem; alioquin non esset nomen personale &
filio proprium: ut in duobus articulis precedentibus
dehniuit S. D. Sed controuersia est de modo,
quo nomine verbi significatur, aut impor-
tatur relatio: an scilicet primò formaliter aut
materialiter, vel secundario & connotatiue tan-
tum.

Videtur autem inter hæc opinantium dissi-
dia veritas indaganda ex propria ratione verbi,
quam Thomistæ communiter cum A. D. confi-
tentur. Est igitur verbum formaliter & in com-
muni loquendo, species expressa, conceptio in-
tellectus, intellectum ad intra, intentio intelle-
cta, ac per se primò intellectum, ut terminus in-
tellectionis intrinsecus, & ratio intelligendi rem
per ipsum expressam & intelligeri manifestatam. I-
gitur ratio verbi propriè dicti, ut in a. præc. nota-
uimus ex D. Th. quatuor exigit: primum, ut sit
aliquid expressum à notitia mentis: secundum,
ut dicat relationem originis ad dicentem: ter-
tium est, ut sit manifestatum rei intellectæ:
quartum, ut sit obiectum siue intellectum ad in-
tra. Quod autem horum primò & formaliter si-
gnificetur nomine verbi non planè constat. Ra-

Ratio verbi

tio tñ verbi per hoc formaliter & primò videtur
exprimi, quòd nuncupatur intentio intellectæ,
conceptio & per se primò intellectum, quo res
manifestata cognoscitur; qua loquendi forma
nulla significatur ad dicentem relatio. Nam
quamuis eam in sui propria ratione verbum di-
uinum, ut sui constitutum claudat intrin-
secè: verbum tamen creatum quod primò nobis
innotescit, etsi necessariò procedat à dicente, eo
tamen originis respectu non constituitur in esse
verbi, sed per differentiam quandam absolu-
tam, qua constituitur in hoc quod est esse per se
primò intellectum: cuius ratio cōcipitur ut dua-
rum aut etiam ut trium relationum fundamen-
tum: Nam intelligitur primò ut intellectionis
terminus & complementum: ac proinde ut ha-
bens respectum, & ad intellectionem ut termi-
nus ad viam, & ad intelligentem ut productum
ad producentem. Deinde quia per se primò in-
tellectum est, quo res manifestata cognoscitur,
consequitur in verbo creato realis respectus ad
rem in verbo cognitam; ad eam enim manife-
standam est instituta per se primò creati verbi
natura. Et quemadmodum licet imago sit ab
artifice producta: ratio tamen eius nominis
propria ac per se primò significata non est rela-
tio passiue productionis ad artificem, sed figu-
ra fundans & connotans relationem ad exem-
plar; ita ratio nomine verbi significata nō est re-
latio originis ad dicentem, quamuis ab eo pro-
cedat. Quod idem apparet de verbo vocali, quod
non significat principaliter relationem ad di-
centem, sed vocem ipsam quatenus manife-
stat interiorem mentis intelligentiam. Quam-
obrem accipiendum est hoc nomen verbum,
non ut nomen concretum, sed ut abstractum si-
gnificans formam ad intellectionis perfectionem
maximè pertinentem: quæ forma in intellectu
creato absoluta est, fundans & connotans re-
lationes iā ante dictas. Cum itaque nomen verbi
ex intellectus nostri conceptione prius nota
translatum fuerit ad verbum personaliter in
Deo significandum: idem utrobique formaliter
debit significatum habere; quamuis necesse
sit, ob infinitam rationis vtriusque distan-
tiam, quoad materiale significationem inter-
cedere differentiam. Verbum igitur tam in
Deo quam in nobis conceptionem significat
intellectus. Sed quia conceptio diuina relatione
constituitur, & eadem à concipiente distingui-
tur; idcirco nomen verbi de Deo dictum relatio-
nem significat materialiter: in nobis autem
qualitatem formaliter & materialiter significat
absolutam prout est relationis connotatae funda-
mentum. Nam ut hic aduertit Zumellus, ver-
bum diuinum ex vi suæ significationis nihil al-
liud significat quàm conceptionem subsisten-
tem per intellectum productam: in qua signifi-
catione nulla explicatur relatio diuini verbi cō-
stitutiuæ. Quapropter si verbum in Deo per
differentiam aut modum absolutum in suo
esse personali constitueretur, nomen adhuc ver-
bi nostro & Angelico verbo commune retine-
ret; nomen autem filij relationem formaliter ex-
primit. Conueniunt igitur hæc duo nomina
verbum, & filius in eo, quod eandem perso-
nam significant: differunt autem, quòd nomen
filij relationem exprimit, sed nomen verbi,
quamuis relationem implicet materialiter, mo-
dum tamen significationis habet absolutum sal-
tem negatiue; quia scilicet non affert explici-
tè relationem. Nec obstat dictum illud Augustini
vulgatum: *Eo verbum, quo filius*: hac enim loquendi
for-

Verbum in
Deo quia sit
significatum

Tacite obli-
solui.

forma, propter eandem utroque nomine relationem significatam utitur Aug. ut ait S. D. in a. præc. in resp. ad 5.

Secundo sciendum est, quod quamvis nomen persone diuine significet primò relationem ut subsistentem, ut diximus cum D. Tho. in præc. q. 4. 4. non est tamen necesse, ut omne nomen personale relationem primò significet, sed satis est ut eam importet secundario tanquam proprietatem personalem suppositi, ut aduertit Ferrar. & apparet in hoc nomine Deus genitus, quod nomen est personale: Nec tamen primò significat relationem sed essentiam in concreto, & secundario relationem per quam ut proprietatem personalem contrahitur nomen illud Deus, quod indeterminatè respicit tria supposita, ad personam hanc scilicet filij determinatè. Vnde etiam S. Thom. in 1. dist. 15. qu. 1. ar. 2. ait nomine missionis importari ex consequenti relationem originis, secundum quam est notionale: sed principaliter eodem nomine ordinem ad effectum missionis, secundum quem missio nomen est essentiale. Et quamuis ad absolutum, quod primò nomine verbi diuini significatur, consequatur respectus ad creaturas: non tamen sequitur respectum hunc prius nomine verbi significari, quam relationem ad dicentem; tum quia non omne essentiale præcedit in diuinis notionale; nam quæ dicunt relationem ad creaturas consequentem actionem transeuntem, ut esse dominum, creatorem, gubernatorem, non præintelliguntur relationibus personalibus; tum quia ordo nominis in significando non est alligatus ordini rerum in essendo; potest enim nomen imponi ad primò significandum id quod est posterius natura, vel ordine rerum, & secundario, quod prius est à parte rei: sicut patet de hoc nomine album, & quouis alio nomine accidentis concreto, quod primò significat accedens, secundario verò substantiam importat ut eius subiectum; cum tamen sit in re posterius accedens ipsa substantia. Poterit igitur hoc nomen verbum quod est personale, principaliter essentiam in Deo significare cum habitudine personali: secundario verò respectum ad creaturas. Quod exprimeret voluit hic S. D. ad 4. dicens: *Nomen verbi principaliter impositum esse ad significandam relationem ad dicentem, & ex consequenti ad creaturas.* Quibus verbis satis aperte constat fieri comparisonem, non relationis personalis nomine verbi significatæ ad absolutum eodem nomine significatum: sed ad relationem qua ad creaturas verbo representatas idem nomen importat. Igitur nomen verbi primò significat absolutum, secundò relationem ad dicentem, tertio relationem ad creaturas verbo dictas & exemplatas.

Ex quo deducit S. D. differentiam inter hoc nomen verbum & hoc nomen idea: quod hoc nomen idea cum eo absoluto quod importat est impositum principaliter ad significandum respectu ad creaturam, non autem respectum ad producentem: & ideo pluraliter dicitur in diuinis. Nomen autem verbi, cum absoluto quod primò significat, prius importat respectum ad dicentem quam relationem ad creaturas: & ideo non dicitur in diuinis plura verba, sed vnum tantum, quod est personale.

PRIMA CONCLVS. Nomen verbi communiter sumptum est absolutum.

SECUNDA CONCL. Nomen verbi in diuinis significat principaliter absolutum, & secundario relationem ad dicentem.

TERTIA CONCLVS. Nomen verbi de Deo di-

cum est absolutum formaliter, & relatum materialiter.

CONTRA secundam & tertiam concl. argum. Cai. & post eum Vafq.

Primò S. Thom. hic ad 4. ait nomen verbi principaliter impositum esse ad significandam relationem ad dicentem; ergo &c. Resp. distinctionem illam principaliter significare comparisonem & ordinem relationis verbi personalis: non ad essentiam siue absolutum eodem nomine significatum, sed ad habitudinem ad creaturas nomine verbi connotatam, ut supra diximus.

Secundò sic arguunt S. Thom. in a. 1. huius q. ita loquitur: Verbum, secundum quod proprie dicitur in diuinis, significat aliquid ab alio procedens, quod pertinet ad rationem nominum personalium in diuinis; eo quod persone distinguuntur secundum origines. Vnde oportet quod nomen verbi, secundum quod proprie in diuinis accipitur, non sumatur essentialiter, sed personaliter tantum. Ergo &c. Resp. nullam esse consequentiam. Nam, sicut ante diximus, ut aliquid sit nomen personale, satis est ut secundario & materialiter significet relationem.

Tertio. In a. præced. docet S. D. verbum esse proprium nomen persone filij, eo quod significat emanationem intellectus: & addit Vafq. quod loquitur de emanatione non formaliter sub ratione emanationis & viæ, sed sub ratione relationis in facto esse: cum hoc eodem sensu dixerit personas distinguere per origines: cum secundum eius sententiam distinguantur per relationes.

Resp. cum Ferrar. verbum dici emanationem terminatiuè, non autem formaliter; ut sit sensus: verbum est aliquid emanans per intellectum, ut ibidem explicat Ferrar.

Quartò arguit Vafq. Non minus nomine verbi exprimitur relatio dicti, quam nomine filij relatio geniti: at nomen filius significat relationem producti per generationem; ergo nomen verbum significat relationem producti per dictionem. Resp. falsum esse antecedens; nam verbi nomine relatio non exprimitur nisi secundario, aut materialiter; nomine verò filij primò & formaliter. Nec S. Thom. negat relationem ad dicentem connotatiuè tantum significari, quicquid dicat Cai.

QVÆSTIO XXXV.

De imagine in duos articulos diuisa.

DEINDE queritur de imagine.

Et circa hoc queruntur duo.

Primò, Vtrum imago in diuinis dicatur personaliter.

Secundò, Vtrum sit proprium filij.

Ratio ordinis.

DE ORDINE huius quæstionis ad præcedentem diximus in principio dista quæstionis præterita. Duos habet articulos hæc quæstio. In primo, supposito ex sacris litteris nomine imaginis in diuinis, querit illius quidditatem & explicat luculenter. In secundo, rationem vocabulo imaginis significatam ad modum proprietatis considerans, querit, an nomen imaginis sit proprium filio?

Conclusio- nes de du- sta, & proba- tæ.